

Valgusöötade mõju mesilasperede arengule, valgusöötade sihipärase kasutamise võtteid tootmismesilas

**Kokkuvõtte Mart Vabari ettekandest Jäneda vabariiklikul mesinduspäeval 30.11.2008.a.
Lektorileping PR-5-1.4-5**

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

1. Milliste probleemide esilekerkimist võib valgusöötade abil ennetada?

Apimondia president Asger Jørgensen kirjeldas oma äsjases ettekandes Taani mesindust, kuidas varase talirapsi korjele on raske mesilasperesid piisavalt tugevaks ajada. Täpselt sarnaseid olukordi leidub ka meil. Varajane korje on üks põhjus, miks tasub lisavalguga pere arengut järele aidata.

Samuti kirjeldas külaline suuri talvekahjusid mõnel aastal, kui loodusest pole sügisel saada piisavalt õietolmu. Eestis on sügisene õietolmupuudus sagedasemgi nähtus kui Taanis. Valgunäljas pered talvituvad väga viletsalt, see on teaduslikult tõestatud fakt. Ka selle probleemi vastu võib abi saada mesilasperele juurde antud valgusöödest.

2. Õietolm ja alternatiivsed valguallikad.

Valgusööt annab teadagi mesilase keha ülesehitamiseks vajalikke aminohappeid ning vitamiine. Õietolmu ei pruugi aga looduses alati piisavalt saada olla. Valgunappuse tingimustes kasvavad nirud mesilased või haue hukkub või isegi süüakse munad ja lahtine haue mesilaste poolt ära. Valgusöötadega lisatoitmise abil toetatakse haudmekasvatust ja noormesilaste arengut. Samuti on vaja valku töomesilastel pärast talvitumist, kuna nende keha valgusisaldus talvel langeb. Ostmiseks on mesilaste loomulik valguallikas õietolm kallis, seda tasub lisada pudersööda sisse nõ maitseainena, isutekitajana. Odavaim valguallikas on sojajahu, kuid sellel on siiski puudusi. Piimapulber võib tuua veelgi tõsisemaid probleeme, sest piimasuhkrut ehk laktoosi mesilane kasutada ei suuda.

Pärm on hea õietolmuasendaja, sisaldades palju mesilastele vajalikke valke ja vitamiine ja need valgud on keemiliselt koostiselt loodusliku õietolmu omadega äärmiselt sarnased. Erinevad pärmi liigid on üksteisega asendatavad, kuid vesisemad neist tõstavad vee osakaalu söödas, nii et suhkrut tuleb panna vastavalt rohkem.

Lühidalt võib öelda, pudersööda komponentidena jäävad sõelale (tähtsuse järjekorras) pärm, sojajahu ja õietolm. Meenutagem ka, et vähemalt poole pudersööda massist peab moodustama kuiv suhkur ja valmistatud taigen paigutatakse pesas otse haudme kohale, kargede peale.

3. Millistes tingimustes on tootmismesilas mõttekas valgusööta anda?

Varakevadel on tavaliselt peamine arengut piirav tegur külm ja joogipuudus, alles seejärel valgus ja söödanappus. Seetõttu peab valgupudruga pere ergutamisel olema väga ettevaatlik. Valgusöödaga kiirendatud aregu puhul kasvab ka energiakulu. Seetõttu võib tarus tekkida nälg, mis muudab ülejäänud pingutused mõttetuks.

Kui kohe pärast puhastuslendlust võtta kasutusele ka teised pere arengu kiiredajad: joogivesi viia tarru, paigaldada sinna elektrisoojendus ja anda juurde piisavalt söödakärge, võib arvatavasti juba märtsi algul anda ka valgurikast pudersööta. Vastasel korral tuleks sellega oodata vähemalt seni, kuni joogivee igapäevane kättesaamine õuest on kindlustatud, ilmad enam talviste vingerpussidega ei ähvarda. Märtsi-aprilli vahetusel on peres sageli esimesed töomesilased juba koorunud, pere areng nõuab nii energiat kui valkaineid. Pudersööta tarus on sel ajal juba võrdlemisi turvaline, kuigi enamasti on olulisemgi pere toetamine mee- või suhkrukärgedega, kompenseerimaks kasvanud energiakulu.

Arvestades, et varasuvine mee- ja õietolmukorje jääb Eestis perede nõrkuse tõttu sageli kasutamata, võib kevadist ergutussöötmist valgupudruga ja muid arengu kiirendamise võtteid õigustatuks lugeda.

Kohtades, kus kanarbikku ei leidu, kipub juba augustis looduslik õietolmukorje otsa saama. Naabermaades on profimesinikke, kes suve lõpul pudersöödaga peresid turgutavad. Esimene pool kilo valguputru läheb tarude peale mõnikord juba juuli lõpus, kui peakorje läbi saab ja meekorpuste mahavõtmisega tarusid kitsendatakse. Augusti algul (viimase mee tarust välja puhastamisel) antakse veel pool kilo pudersööta, samal ajal esimese siirupisöötmisega. Augusti lõpus ja septembris on vähemalt Põhja-Eestis hilja munemist ergutada.

Eeldades, et suur pere talvitub paremini, on hilissuvine valgusööt tõenäoliselt kevadisest tõhusamgi. Vähemalt hilissuvise õietolmukorje puudumisel tasub seda meetodit katsetada küll. Arvestame, et kevadised mured - öökülmad ja veepuudus - meid sügisel ei kollita. Lisaks meenutaks veel kord probleemi, mida ka külalisesineja Asger Jørgensen oma esinemises valgustas - nimelt võivad sügisel valgupuuduse tõttu viletsaks jäänud mummid kevadeni mitte elada. Tema esitatud huvitav statistika näitas, et mesilaste talvise massilise hukkumise aastad Taanis (kuni kolmandik mesilasperedest kogu riigis) langevad kokku sügisese õietolmukorje ikaldumise aastatega. Kui valgusööda andmisega sellisel aastal pered siiski kevadeni vastu peavad, on see vägagi tõhus manööver.